

VOGELPEST HEEFT RAMPZALIGE GEVOLGEN

Kees de Bont, Gemma Tacke, Peter van Horne en Arjan Wisman

De plotselinge uitbraak van vogelpest begin maart 2003 heeft rampzalige gevolgen voor de Nederlandse pluimveesector. Hoe ingrijpend het uiteindelijk zal zijn is nog niet met zekerheid aan te geven. Dat hangt vooral af van de duur van de besmetting en de daarmee verband houdende beperkende maatregelen voor de sector en van de omvang van het gebied dat er mee wordt geconfronteerd. Zolang nog regelmatig nieuwe bedrijven worden besmet, is het einde van het vogelpestdrama nog niet in zicht. Het LEI heeft in overleg met het Ministerie van LNV inmiddels wel de mogelijke effecten zo goed mogelijk in kaart gebracht.

Betekenis van de sector

De totale Nederlandse pluimveesector (pluimveebedrijven, slachterijen, toelevering, diensten en distributie) realiseert per jaar een productiewaarde van ruim 5 mld. euro (ruim 8% van het totale agrocomplex) en een toegevoegde waarde van circa 1,4 mld. euro (ruim 6%). De sector levert in Nederland werk voor ongeveer 25.000 arbeidsjaren (ruim 5%). Hiervan werkt bijna 20% op de pluimveebedrijven, en ook 20% in de slachterijen. Voor bijna de helft is het aan de pluimveehouderij verbonden werk te vinden in de toelevering, onder meer van veevoer. De sector is voor 75% afhankelijk van export, ook naar landen buiten de EU.

De Gelderse Vallei, het gebied dat het eerst is getroffen door de vogelpest, is van oudsher een belangrijke pluimveeregio. Ongeveer 20% van de leghennen, 4% van de vleeskuikens en 25% van de slachterijcapaciteit in Nederland was er aanwezig. In totaal waren er in deze regio voor de uitbraak circa 10 mln. stuks pluimvee ofwel 10% van de totale Nederlandse pluimveestapel. In de situatie waarbij in de Gelderse Vallei door de uitbraak alle activiteiten op pluimveegebied stilgelegd moeten worden, is meer dan 15% van de werkgelegenheid van de pluimveesector uitgeschakeld. Zouden vanuit de Gelderse Vallei ook het Noorden of het Zuiden van het land volledig worden besmet, dan loopt het getroffen deel van de pluimveesector op tot 40 tot 50% en nemen de gevolgen nog sterk toe. Inmiddels zijn in april in Noord-Brabant en in Limburg ook bedrijven aangetast door vogelpest en nemen de gebieden waar de pluimveestapel is geruimd in omvang toe. Het risico voor verdere verspreiding van de ziekte in het meest pluimveedichte gebied van Nederland is aanzienlijk en voorlopig is niet aan te geven hoe omvangrijk de schade wordt.

Ketenrelaties

De uitbraak kan te meer ingrijpende gevolgen hebben vanwege de relaties tussen de opeenvolgende schakels binnen de afzonderlijke ketens van respectievelijk legpluimvee en vleespluimvee. Fokorganisaties, vermeerderingsbedrijven en broederijen vervullen hierin een cruciale rol. Het 'uitgangsmateriaal' is afkomstig van slechts enkele hoogwaardige foklijnen; in die zin is de sector extra kwetsbaar. Door de onderlinge afhankelijkheid van de schakels in de ketens kan het ook lang duren voordat de sector weer volledig kan functioneren na de besmettingsperiode. Voor bedrijven met leghennen kan het wel meer dan 20 weken duren voordat er weer productieve dieren zijn, als broederijen uitgeschakeld zijn geweest en nog langer als er in eerdere schakels uitval is geweest. Om die reden moet bij de huidige besmetting al gauw gedacht worden aan een uitval van de normale opbrengstenstroom van een aantal maanden.

Financiële gevolgen

Voor individuele bedrijven in de pluimveehouderij zijn de financiële gevolgen al snel erg groot, ook al worden de geruimde dieren, de ruimingkosten en ook dieren die vanwege welzijnsproblemen afgevoerd moeten worden, vergoed door de overheid (nationaal en de EU) en collectief door de sector via het DierGezondheidsFonds (DGF). Tijdelijke leegstand, maar vooral ook het aanhouden van dieren die geen verkoopbare producten opleveren maar wel (voer)kosten met zich meebrengen, leidt veelal tot een vermogensderving van duizenden euro per week (tabel 1). Hoe langer een dergelijke situatie duurt hoe knellender de financiële

situatie voor die bedrijven wordt. Ook al hebben leghennenhouders de afgelopen jaren relatief goede resultaten geboekt, dan kan een adering van vele tienduizenden euro voor de continuïteit van het bedrijf fnuikend zijn. Voor vleeskuikenhouders die de laatste jaren al magere, zelfs negatieve resultaten hadden, kan dat nog eerder het geval zijn.

Het zal duidelijk zijn dat een langere periode van leegstand met dergelijke forse vermogensverliezen rampzalig is voor de pluimveehouderij. Veel bedrijven zullen moeite hebben om, wanneer de situatie dat toelaat, weer op te starten. Voor de sector als geheel kan het verlies van exportmarkten bovendien met zich meebrengen dat er nog langere tijd nodig is om volledig van de klap te herstellen. Ondertussen kunnen concurrerende landen voordeel halen uit de epidemie in ons land. De Nederlandse pluimveesector zal dan ook alle zeilen bij moeten zetten om het verloren afzetterrein terug te winnen.

	Leghennenbedrijven	Vleeskuikenbedrijven
Aantal dieren per bedrijf	38.000	58.000
Gezinsinkomen uit bedrijf per bedrijf in 2002 a)	62.000	-45.000
Besparingen per bedrijf in 2002 a)	23.000	-68.000
Saldo per 1.000 dieren per jaar b)	3.600	1.850
Vermogensverlies per kwartaal bij leegstand, per bedrijf	25.000	18.000
Vermogensverlies per kwartaal bij aanhouden van dieren zonder opbrengsten; per bedrijf	100.000	c)

a) Zonder vogelpest; b) Onder normale omstandigheden; c) In de praktijk zijn de dieren hier na maximaal 6 weken geruimd en worden er geen nieuwe kuikens opgezet.

Meer informatie:

Rapport 6.03.06 *Ketenconsequenties van de uitbraak van vogelpest*